

1483 toplantı, 5-7 Aralık 2023 (DH)

İnsan Hakları

H46-38 Opuz grubu v. Türkiye (Başvuru No. 33401/02)

Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi kararlarının icrasının denetlenmesi

Referans belgeler

DH-DD(2023)454 , DH-DD(2023)1214 , CM/Del/Dec(2022)1451/H46-41

- **İşbirliği projesi: Türkiye'de Kadınların Adalete Erişiminin Güçlendirilmesi (2023-2026)**
- **İşbirliği projesi: Aile Mahkemelerinin Etkinliğinin Artırılmasına İlişkin Ortak Proje: Aile Üyelerinin Haklarının Daha İyi Korunması (2021-2023)**

Başvuru	Dava	Yargıtay	Nihai	Sınıflandırma göstergesi
33401/02	OPUZ	09/06/2009	09/09/2009	Karmaşık sorun
646/10	M.G.	22/03/2016	22/06/2016	
63034/11	HALİME KILIÇ	28/06/2016 25/06/2019	28/09/2016 25/09/2019	

Dava açıklaması

Bu dava grubu, yetkililerin gerçek ve acil riskler ve tehditler hakkında makul şekilde bilgilendirilmiş olmalarına rağmen, kadınları (başvuranların kendileri veya kadın yakınları) aile içi şiddetten korumadaki başarısızlıklarıyla ilgilidir (2. ve 3. maddeler). *Opuz*, *M.G.* ve *Halime Kılıç* davalarında Mahkeme, kadınları korumadaki başarısızlığın cinsiyete dayalı ayrımcılık teşkil ettiğini tespit etmiştir (2. ve 3. maddelerle birlikte 14. maddenin ihlali).

Önleyici tedbirler konusunda Mahkeme, sığınma evlerinde mağdurların güvenliğinin sağlanmamasını ve bu evlerde kalamayan kadınlar için alternatif çözümlerin bulunmamasını, gerektiğinde ihtiyati tedbir kararı verilmemesini ve bu kararların verilmesinde ve tebliğ edilmesinde gecikmeler yaşanmasını eleştirmiştir. Ayrıca Mahkeme, ihtiyati tedbir kararları verildiğinde, ihlallere karşı yaptırım uygulanmadığını, bu kararların etkisiz kaldığını ve suçluların cezasız kaldığını tespit etmiştir.

Mahkeme ayrıca, *yasal çerçevede* belirli sorunlar tespit etmiştir. Bunlar, boşanmış kadınların Ailenin Korunması ve Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi Kanunu ile evli kadınlara sağlanan korumanın dışında tutulması ve o dönemde yürürlükte olan Ceza Kanunu'nun, daha az ciddi yaralanmalarla ilgili soruşturma açılması için mağdurların şikayette bulunmasını şart koşmasıdır.

Mahkeme, daha genel olarak, yetkililerin aile içi şiddete belli bir seviyede hoşgörü göstermesinden kaynaklanan *ceza hukuku sistemindeki* caydırıcı ve koruyucu etkilerin yetersizliğini eleştirmiştir. Tespit edilen sorunlar arasında soruşturmanın başlatılmasındaki gecikmeler ve soruşturmanın etkin bir şekilde yürütülmemesi, hakimlerin duruşma öncesi tutukluluk kararını verirken mağdurlara yönelik riskdeğerlendirmesindeki başarısızlıkları, mağdurların şikayetlerini geri çekmesi üzerine yargılamaların sona ermesi, ceza yargılamalarının tamamlanmasındaki gecikmeler ve gelenek veya namus gerekçesiyle cezaların hafifletilmesi dahil olmak üzere yetersiz cezalar yer alıyordu.

İnfaz durumu

Bakanlar Komitesi, bu gruptaki kararların uygulanmasını son olarak 1451.toplantısında (Aralık 2022) incelemiştir (DH).

Komite'nin önceki kararlarına yanıt olarak sunulan bilgiler aşağıda özetlenmiştir (DH-DD(2023)454 ve DH-DD(2023)1214).

Bireysel tedbirler

Komite, son incelemesinde, yetkililere M.G. davasındaki yargılamanın ivedi ve Sözleşme'ye uygun bir şekilde sonuçlandırılmasını sağlamaları için bir kez daha çağrıda bulunmuştur. Ayrıca, *Opuz* ve *M.G.* davalarındaki başvuru sahiplerinin güvenliği konusunda kapsamlı risk değerlendirmeleri yapmalarını ve *Halime Kılıç* davasında ödenmemiş adil tazminat ve gecikme faizinin ödenmesini istemiştir.

Yetkililer, *M.G.* davasında temyiz mahkemesinin ilk derece mahkemesinin kararını kısmen onadığını, kısmen de gerekçe eksikliği nedeniyle bozduğunu ve davayı yeniden yargılanmak üzere ilk derece mahkemesine gönderdiğini bildirmiştir. Bu arada fail serbest bırakılmıştır. Başvuran M.G., risk değerlendirmesi için ilçe emniyet müdürlüğüne çağırılmış, ardından kısıtlama kararı çıkarılmış ve eski kocası tarafından yakın zamanda tehdit edildiğini beyan ettiği için hakkında *resen* soruşturma başlatılmıştır. Yetkililer, *Opuz* davasındaki başvurusunun herhangi bir şikayette bulunmadığını veya önleyici veya koruyucu tedbir talebinde bulunmadığını yinelemiştir. Son olarak, *Halime Kılıç* davasında, temerrüt faizi ile birlikte ödenmemiş tutarın 10 Nisan 2023 tarihinde başvurusunun mirasçılara ödendiği bildirilmiştir..

Genel tedbirler

Komite, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesini üzüntüyle karşılamış ve yetkilileri, aile içi şiddet ve kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma taahhütlerinin bir göstergesi olarak kararlarını geri almayı düşünmeye şiddetle teşvik etmiştir. Komite, aile içi şiddete karşı son dönemde yapılan üst düzey kamuoyu açıklamalarını ve Türk Ceza Kanunu ile Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan yasal değişiklikleri memnuniyetle not ederken, aile içi şiddet mağdurlarının sayısının sürekli yüksek kalmasından ciddi endişe duyduğunu ifade etmiştir. Bu nedenle, yetkililere, şiddete yönelik kurumsal müdahaledeki eksiklikleri tespit etmek, gidermek ve önlemek, yargı ve kolluk organları tarafından veri toplama sürecini iyileştirmek ve yürürlükteki mevzuatın tüm yetkililer tarafından gerektiği gibi uygulanmasını sağlamak amacıyla yasal ve diğer önlemleri almaya devam etmeleri çağrısında bulunmuştur. Ayrıca, yetkilileri bir kez daha, yerel STK'larla yakın işbirliği içinde çalışmaya ve son yıllarda hayatını kaybeden kadın cinayeti mağdurlarının vakaları hakkında kapsamlı bir araştırma yapmayı değerlendirmeye davet etmiştir.

Yetkililer, hem yeni hem de daha önce sunulan bilgileri içeren, çok sayıda ile desteklenen 61 sayfalık bir eylem planı sunmuştur. Komite'nin kararlarına karşılık gelen yeni bilgiler aşağıda özetlenmiştir.¹

-İstatistikler, araştırma, veri toplama ve analiz

Yetkililer tarafından sağlanan bilgilere göre, 2023 yılının ilk yarısında 139 kadın cinayeti işlenmiş, 2022 yılında ise toplam 283 kadın cinayeti işlenmiştir. Bunların 11'i ilk yarıda, 38'i ise ikinci yarıda, önleyici tedbir kararı varken işlenmiştir.

Kadınların Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda bir çalışma grubu oluşturulmuş ve kadın cinayetlerinin nedenlerine ilişkin nicel ve nitel analiz yapmak üzere birkaç kez toplanmıştır. Jandarma, Sahil Güvenlik Akademisi ve Polis Akademisi de 2018 ile 2021 yılları arasında işlenen kadın cinayetlerinin nedenlerini analiz eden bir Kadın Cinayetleri Analiz Raporu hazırlamaktadır.

¹ Yetkililerin önceki sunumları hakkında daha ayrıntılı bilgi için lütfen CM/Notes/1390/H46-24 ve CM/Notes/1451/H46-41 adreslerini ziyaret edin.

Ayrıca, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, olayların nedensel ve usulî analizlerini yapmak üzere kadın cinayetleri ve şüpheli kadın ölümlerine ilişkin verileri toplayarak "Sosyal Hizmet Perspektifinden Türkiye'de Kadın Cinayetleri" (2022) başlıklı bir çalışma yürütmüştür. Aynı doğrultuda, Adli Destek ve Mağdur Hizmetleri Dairesi, kadın cinayetleri vakalarında mağdurlar ile failer arasındaki ilişkiler, yaşları ve suçta kullanılan araçları analiz etmeye devam etmiştir. Polis Akademisi tarafından Ağustos 2022'de "Kadına Yönelik Şiddetin Önlenmesi" konulu bir çalıştay düzenlenmiştir. Çalıştayın ardından hazırlanan raporda, kadına yönelik şiddetin sosyal, psikolojik, kültürel ve pratik boyutları analiz edilmiştir. Yetkililer, yargı ve kolluk kuvvetleri tarafından aile içi şiddet olaylarında toplanan verileri hatırlatmış ve sistematik, güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin toplanmasını sağlamak için mevcut sistemin uluslararası standartlara uygun olarak gözden geçirileceğini belirtmişlerdir..

Kadına yönelik şiddetle mücadeleyle ilişkin ulusal mevzuatı değerlendirmek ve gerekli ilave tedbirleri belirlemek üzere, "Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi" bünyesinde bir "Hukuk Komisyonu" kurulacaktır. Yetkililer, önleyici tedbirlerin etkin bir şekilde uygulanmasını sağlamak için farklı ülkelerdeki iş akışları, süreç modelleri ve iyi uygulamalara ilişkin bir rapor hazırlanacağını yinelemiştir.

Önleyici ve koruyucu kapasitenin artırılması ve failerin rehabilitasyonu, önleyici koruyucu tedbirlerin etkinliğini artırmak ve failer tarafından aile içi şiddeti tekrarını azaltmak İnsan Hakları Eylem Planı'nın (2021-2023) iki hedefidir.

Yetkililer ayrıca Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM), kadınlar için misafirhaneler ve diğer konaklama seçeneklerine ilişkin istatistiksel verileri güncellemiştir.

-STK'larla işbirliği

Yetkililer, STK'ların ve uluslararası kuruluşların çeşitli strateji belgelerinin hazırlanmasına katkıda bulunduğunu belirtmiştir. Ayrıca, STK'lar, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı tarafından düzenlenen "Kadına Yönelik Şiddet İzleme Komitesi" toplantılarına katılarak kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda bilgi ve deneyimlerini paylaşmıştır. Yetkililer ayrıca, 81 ilin tamamında kurulan ve STK'ların katılımıyla altı ayda bir toplantılar düzenleyen "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele İl Koordinasyon, İzleme ve Değerlendirme Komisyonu"na da değinmiştir. Ayrıca yetkililer, STK'ların sosyal hizmetlere katılımının etkinliğini sağlamak için bir Sivil Toplum Vizyon Belgesi (2022-2023) hazırlandığını belirtmiştir. Adalet Bakanlığı, çeşitli projeler çerçevesinde STK'larla birkaç toplantı düzenlemiştir..

- Ulusal yargı süreçleri

Yetkililer, 2021 ve 2022 yıllarında Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan ve aile içi şiddet suçlarına yönelik cezaları artıran yasal değişiklikleri vurgulayarak, bu değişikliklerin cezaların caydırıcı etkisini güçlendirmeyi amaçladığını, genelgelerin ise mevcut mevzuatın daha iyi uygulanmasını sağlamayı amaçladığını yinelemiştir.² Ayrıca, 2020-2022 yılları arasında aile içi şiddetle ilgili suçlardan dolayı tutuklu yargılanan şüphelilerin ortalama hapis süresi ve sayısı hakkında bilgi vermişler³ ve cezalandırmada uygulanan kriterleri göstermek için 2019-2023 yılları arasında farklı düzeylerdeki yerel mahkemeler tarafından verilen 24 yeni kararı, sunmuşlardır. Önleyici gözaltı ile ilgili olarak, yetkililer, mahkemelerin eylemin ağırlığı, tarafların tutumu ve maddi koşullar gibi unsurları dikkate alarak her vakayı ayrı ayrı değerlendirdiğini açıklamıştır.

Son beş yıla ait istatistiksel bilgilere göre, önleyici hapis cezasının ortalama süresi beş gündür. Yetkililer, bu sürenin yasada belirlenen asgari sürenin üzerinde olduğunu belirtmiş ve tekrarlayan davalarda önleyici hapis cezasının ortalama süresinin 28 güne kadar çıktığını vurgulamıştır.

² Temmuz 2021 ve Mayıs 2022'de, aile içi şiddet suçlarına yönelik cezaların caydırıcı etkisini artırmayı amaçlayan iki yasal değişiklik yapılmıştır. 2021 değişikliği, Ceza Kanunu'nda eşe karşı işlenen suçların kapsamını boşanmış eşleri de içerecek şekilde genişletmiştir. 2022 değişikliği ise kadınlara karşı işlenen belirli suçların cezalarını artırmış ve tekrarlanan taciz suçunu getirmiştir. Ceza Kanunu artık kadınların kasten öldürülmesi suçuna ağırlaştırılmış müebbet hapis cezası öngörmektedir. Bir kadına karşı işlenen işkence suçunun cezası da artırılmıştır. Suçlunun duruşma sırasındaki iyi halinin, cezanın hafifletilmesi için bir neden olarak değerlendirilmemesi için, cezaların hafifletilmesine ilişkin takdir yetkisi kapsamı daraltılmıştır. Son olarak, tutuklama gerekçelerini düzenleyen Ceza Muhakemesi Kanunu'nun 100. maddesi de Mayıs 2022'de, kadına karşı kasıtlı yaralama suçunu da içerecek şekilde değiştirilmiştir (CM/Notes/1451/H46-41).

³ Yetkililer, 2020 ile 2022 arasındaki dönemleri kapsayan yıllık istatistikleri sunmuştur. Hapis cezasının ortalama süresi, kasıtlı yaralama için 172 gün ile 167 gün, ağır yaralama için 596 gün ile 651 gün, işkence için 1144 gün ile 1191 gün, tehdit için 365 gün ile 448 gün, şantaj için 437 gün ile 468 gün, özgürlükten yoksun bırakma suçları için 1304 ile 1343 gün, hakaret suçları için 129 ile 147 gün, kötü muamele suçları için 78 ile 143 gün ve tekrarlanan taciz suçları için 350 gündür. Ön duruşma tutuklamasına alınan şüpheli sayısı, kasıtlı öldürme ve öldürmeye teşebbüs için 763 ile 825, kasıtlı ağır yaralama için 1794 ile 3376, işkence için 28 ile 48, 865 ile 1234 arasında tehdit, 110 ile 120 arasında şantaj, 600 ile 879 arasında özgürlükten yoksun bırakma ve 31 ile 53 arasında hakaret suçları için, 75 arasında ise tekrarlanan taciz suçları için değişmektedir.

Kural 9.2 Mor Çatı Kadın Sığınma Evi Vakfı tarafından sunulan belgeler (DH-DD(2022)1356 , DH-DD(2023)1343) ve yetkililerin yanıtı (DH-DD(2023)104)

Sivil toplum kuruluşu, temel sorununun izleme ve değerlendirme prosedürünün bulunmaması ve bunun sonucunda mevzuatın gerektiği gibi uygulanmaması ve yaptırımların uygulanmaması olduğunu savunmuştur. Önleyici ve/veya koruyucu tedbirler altında bulunan 43 kadının bir yıl içinde (Mayıs 2022 itibarıyla) öldürüldüğünü belirtmiştir. Sivil toplum örgütü, yetkililer tarafından sağlanan nicel verileri ve şeffaf bir veri toplama yönteminin bulunmamasını da eleştirmiştir. Sivil toplum örgütü, kolluk kuvvetleri ve yargının önleyici ve/veya koruyucu tedbirler kararı verirken yeterli risk değerlendirmesi yapmadığını ve böylece kadınların adalete erişimini engellediğini belirtmiştir. Kolluk kuvvetleri, yanıltıcı bilgiler vererek kadınları şikayette bulunmaktan caydırdığını belirtmişlerdir. Sivil toplum örgütü ayrıca, bilgi taleplerine Hükümet kurumlarının yanıt vermemesini eleştirmiştir. Örgüt, Temmuz 2023'te yürürlüğe giren yeni infaz düzenlemelerinin, açık cezaevine veya denetimli serbestliğe geçiş süresini üç yıl kısaltarak, kasten yaralamasuçundan mahkum olan suçluların üç yıl yerine üç ay hapis yatmasına olanak tanıdığını ve bu durumun aile içi şiddet suçlularının cezasız kalmasını daha da kötüleştirdiğini savunmuştur.

Buna yanıt olarak, yetkililer esas olarak 24 Ekim 2022 tarihli eylem planında belirtilen bilgi ve istatistikleri yineleyerek, aile içi şiddeti önlemek için mevcut önlemleri vurgulamışlardır

Sekretery'a'nın analizi

Bireysel önlemler

- M.G. ve Opuz davalarında başvuruların güvenliği

M.G. davasındaki başvuran, eski eşinden aldığı iddia ettiği son tehditler göz önüne alındığında, hala risk altında görünmektedir. Uzaklaştırma emri ve *resen* soruşturma uygun tedbirlerdir. Tehditlerin devamlılığı ve eski eşinin serbest olması göz önüne alındığında, M.G. için düzenli risk değerlendirmesi yapılması gerekli görünmektedir. Opuz davasının başvurusu, 2014 yılından bu yana herhangi bir şikayette bulunmamış veya önleyici ve/veya koruyucu tedbirler için başvuruda bulunmamış olup, eski eşinden herhangi bir tehdit altında görünmemektedir. Bu nedenle Komite, Opuz davası için başka bir bireysel tedbir alınmasına gerek olmadığına karar verebilir.

- M.G. davasında devam eden ceza yargılaması

Yargıtay, ilk derece mahkemesinin kararını kısmen bozarak yeniden yargılama talep ettiğinden, Komite yetkililerden iç hukuk işlemlerinin sonucuna ilişkin bilgi talep edebilir.

- Halime Kılıç davasında ödeme sorunu

Komite, Halime Kılıç davasında ödenmemiş adil tazminatın ödendiğini not edebilir.

Genel tedbirler

Türkiye'de, yetkililer tarafından alınan çeşitli önlemlere rağmen, aile içi şiddet olayları ve kadın cinayetlerinin sayısının yüksek seviyelerde seyretmesi derin endişe kaynağıdır. Bu önlemler arasında, 2021 ve 2022 yıllarında Türk Ceza Kanunu ve Ceza Muhakemesi Kanunu'nda yapılan ve aile içi şiddet suçlarına verilen cezaları artıran yasal değişiklikler de bulunmaktadır.

- Güvenilir ve sistematik veri toplama

Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmesi ve bunun sonucunda kapsamlı izleme mekanizmasının artık bulunmaması nedeniyle, ilgili ulusal makamların ve Bakanlar Komitesi'nin genel önlemlerin etkinliğini değerlendirebilmesi için devlet makamlarının doğru ve güvenilir veri toplanmasını sağlaması önemlidir.

Yetkililerin sunduğu bilgilere göre, şu ana kadar toplanan veriler esas olarak önleyici ve koruyucu tedbirler, özellikle de bu tedbirlerin nasıl uygulandığı ve kaldırıldığı hakkında bilgi vermektedir.⁴ Ulusal Eylem Planı (2021-2025) ve kadına yönelik şiddetle mücadele strateji belgesinde, sistematik, güvenilir ve karşılaştırılabilir verilerin toplanması ve istatistiklerin üretilmesi konusunda özel bir bölüm bulunmaktadır.⁴

⁴ Belge, veri ve istatistiklere ilişkin ortak terminoloji ve standart tanımlar sağlamak üzere "Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Veri ve İstatistik Çalışma Komisyonu" kurulmasını öngörmektedir. Ayrıca, karşılaştırılabilir veriler elde etmek ve analiz etmek, veri ve istatistiklerde ortak bir terminoloji ve standart tanımlara sahip olmak amacıyla "İdari Kayıt Verileri Kılavuzları" ve "Kadına Yönelik Şiddet Terimler Sözlüğü" hazırlanacaktır. Son olarak, mevcut kadın cinayetleri istatistikleri uluslararası standartlara uygun olarak gözden geçirilecektir.

Güvenilir ve sistematik veri toplama, kadına yönelik şiddetin yaygınlaşmasına neden olan sorunların tespit edilmesini ve mevcut önlemlerin etkinliğinin kapsamlı bir şekilde değerlendirilmesini sağlayacaktır. Şimdiye kadar toplanan veriler, mağdurların ve failerin geçmişine ilişkin bilgileri ve olay sırasında uygulanan önleyici tedbirleri içermemektedir.

Bu nedenle, yetkililer, güvenilir ve sistematik veri toplama sağlamak için alınan önlemler hakkında bilgi vermeye devam etmeye davet edilebilir; bu önlemler, mağdurların ve failerin geçmişleri hakkında ayrıntılı bilgi de sağlayabilir.

Bu bağlamda, Türkiye'de kadın cinayetlerinin nedenlerini analiz eden çeşitli çalışma grupları ve diğer organlar ile merkezi ve bölgesel Aile İçi Şiddet İzleme Komiteleri memnuniyetle not edilebilir. Komite, yetkilileri bu organların sivil toplumla işbirliğini sürdürmesini ve güçlendirmesini sağlamaya teşvik edebilir. Bazıları kendi sığınma evlerini işleten, saha çalışmaları yürüten ve aile içi şiddet olaylarına ilişkin veri toplayan STK'larla yakın işbirliği, yetkililerin kadına yönelik şiddetle mücadele için önemli ek veriler toplamasına yardımcı olabilir. Komite ayrıca yetkililerden, çeşitli kurumların analiz sonuçlarını uygun zamanda Komite ile paylaşımlarını talep edebilir.

-Ulusal Yargı Süreçleri ve uygulama

Yetkililer tarafından sunulan aile mahkemelerinin örnek kararları, aile içi şiddet failerine verilen cezaların çeşitliliğini göstermektedir. Son zamanlarda sunulan Yargıtay kararlarında, mahkeme, suçların kasıtlı yaralama değil cinayete teşebbüs olarak sınıflandırılması gerektiği gerekçesiyle, birkaç davada ilk derece mahkemelerinin kararlarını bozmuş ve cezaları artırmıştır. Aile içi şiddetle ilgili suçlar için verilen hapis cezalarının ortalama süresi ve tutuklu yargılanan şüpheli sayısına ilişkin istatistikler, ortalama bir artış olduğunu göstermektedir. Ancak, önleyici hapis tedbirlerinin süresine ilişkin diğer istatistikler, tekrarlayan aile içi şiddet vakalarında önemli bir artış olduğunu göstermektedir. Her yıl öldürülen kadın sayısında hafif bir azalma olsa da, genel istatistikler çok yüksek seviyelerde kalmaya devam etmekte olup, bu durum kadına yönelik şiddetin devam eden bir eğilim olduğunu göstermekte ve önleyici ve/veya koruyucu tedbirlerin ve hapis cezalarının genel caydırıcı etkisine kuşku düşürmektedir. Failerin cezasız kalmasının bu grup altında incelenen konulardan biri olduğu göz önüne alındığında, infaz düzenlemelerinde yapılan son yasal değişikliklerin şartlı tahliye veya açık cezaevine nakil için daha hafif koşullar getiriyor yönündeki görünüm endişe vericidir. Bu durum, cezaların caydırıcı etkisini azaltabilir ve aile içi şiddet mağdurları için hayati sonuçlara yol açabilir.

BM Kadınlara ve Kız Çocuklarına Yönelik Şiddet Özel Raportörünün en son bulguları yukarıdaki değerlendirmeleri desteklemektedir. Rapor, yakın zamanda kabul edilen Ulusal İnsan Hakları Eylem Planına birkaç önemli önlemin dahil edilmesini memnuniyetle karşılamakla birlikte, kadın ve kız çocuklarının haklarına ilişkin yasaların kapsamı ve uygulanması konusunda önemli eksikliklerin devam ettiğini ve bunun da önemli sorunlar yaratmaya devam ettiğini belirtmektedir.⁵ Benzer şekilde, Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından kabul edilen Kadınlara Yönelik Şiddetle İlgili Parlamento Soruşturma Komisyonu'nun 862 sayfalık raporu ve son zamanlarda STK'lar tarafından sunulan raporlar da benzer sorunları gündeme getirmektedir. Raporla, kurumsal koordinasyonun güçlendirilmesi ve bütüncül, kapsayıcı ve entegre politikalar geliştirilmesi önerilmektedir.⁶

Yukarıdakiler ışığında, Komite yetkililerden kadına yönelik şiddetle ilgili uygulamadaki eksiklikleri tespit etmek, gidermek ve önlemek için öngördükleri ek tedbirler hakkında bilgi vermelerini isteyebilir. Önleyici ve/veya koruyucu tedbirlerin uygulanması ve kesinleşen cezalarına ilişkin bilgi, bu tür tedbirlerin failer üzerinde caydırıcı etkisini gösterebilir ve Komite'nin mevcut koruma tedbirleri ve cezaları derinlemesine değerlendirebilmesini sağlayabilir.

⁵ Kadınlara ve kız çocuklarına yönelik şiddet, nedenleri ve sonuçları hakkında Özel Raportörün raporu, A/HRC/53/36/A dd.1 , 19 Haziran – 14 Temmuz 2023, İnsan Hakları Konseyi, Elli üçüncü oturum, paragraf 50.

⁶ Kadınlara Yönelik Şiddetin Tüm Yönleriyle Nedenleri ve Alınacak Önlemlerin Belirlenmesi Hakkında Parlamento Soruşturma Komisyonu Raporu, Mart 2022, sayfa 634 -644

- Aile içi şiddetin temel nedenleri

Mahkeme, Opuz davasında, "Türkiye'deki genel ve ayrımcı yargı pasifliğinin, kasıtsız olsa bile- esas olarak kadınları etkilediğini" ve "başvuran ve annesinin maruz kaldığı şiddetin, kadınlara karşı ayrımcılığın bir biçimi olan cinsiyete dayalı şiddet olarak değerlendirilebileceğini" (§ 200) tespit etmiştir.⁷ Bu bağlamda, ayrımcılıkla mücadelede odaklanan önlemler de önem arz edebilir. 2022 yılında yayınlanan bir raporda, BM Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Önlenmesi Komitesi, Türkiye'de kadınların özerkliğini ve sosyal statüsünü zayıflatan köklü ataerkil stereotipler ve zihniyetin varlığına dikkat çekmiştir.⁸ Ulusal düzeyde, Türkiye Büyük Millet Meclisi Soruşturma Komisyonu'nun Mart 2022 tarihli raporunda, toplumdaki ayrımcı değerler ve yapıların kadınların mevcut yasal güvencelerden yararlanmasını engellediği belirtilmektedir.⁹ Kapasite geliştirme için alınan önlemler bu sorunları gidermeyi amaçlıyor gibi görünse de, köklü sosyal tutumlarla ilgili bu bulgular, önlemlerin kapsamının ve erişilebilirliğinin genişletilmesi, cinsiyete dayalı şiddetin kabul edilemezliği ve kadınların korunması gerektiği konusunda her düzeyde farkındalık yaratılması gerektiğini göstermektedir. Yetkililer, diğer üye devletlerin aile içi şiddetle mücadelede aldıkları genel önlemlerden¹⁰ ve Bakanlar Komitesinin ilgili tavsiyelerinden ilham alabilirler.¹¹

Bu nedenle Komite, yetkilileri kadına yönelik şiddetin altında yatan nedenleri ele almak için daha ileri adımlar atmaya düşünmeye teşvik edebilir.

Son olarak, Türkiye'de kadına yönelik şiddet sorununu ele almak için çözülmesi gereken sorunlara ilişkin yukarıdaki değerlendirme, Türkiye'nin İstanbul Sözleşmesi'nden çekilmeden önce 2018 yılında yayınlanan GREVIO raporundaki tavsiyelerle paraleldir. İstanbul Sözleşmesi'nin, gerekli görülmesi halinde çekincelerle birlikte yeniden onaylanması, Türkiye'nin kadınları koruma konusundaki taahhüdünü güçlendirmekle kalmayacak, aynı zamanda Türk makamlarının kadına yönelik şiddeti ortadan kaldırma çabalarını da destekleyecektir.

Komite, yetkililerden en geç Mart 2024 sonuna kadar bireysel tedbirler ve Eylül 2024 sonuna kadar genel tedbirler hakkında bilgi vermelerini isteyebilir.

Finansman Sağlandı

⁷ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Opuz v. Türkiye* (33401/02), §§ 198, 200-201, *Halime Kılıç v. Türkiye* (63034/11), *M.G. v. Türkiye* (646/10).

⁸ Kadınlara Karşı Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Komitesi, Türkiye'nin sekizinci dönemsel raporuna ilişkin Sonuç Gözlemleri, CEDAW/C/TUR//CO/8, 12 Temmuz 2022, paragraf 24, 28.

⁹ Kadına Yönelik Şiddetin Tüm Yönleriyle Nedenleri ve Alınacak Önlemlerin Belirlenmesi Hakkında Parlamento Soruşturma Komisyonu Raporu, Mart 2022, sayfa 230 ve 601.

¹⁰ Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi, *Talpis v. İtalya* ve *Balsan v. Romanya*.

¹¹ Bakanlar Komitesi, Tavsiye Kararı CM/Rec(2019)1 , 27 Mart 2019. Tavsiye Kararı CM/Rec(2007)13 , 10 Ekim 2007, Tavsiye Kararı CM/Rec(2007)17 , 21 Kasım 2007.